

Preek over Lucas 24:13-35

Gehouden op de 2^e zondag van de zomer, 27 juni 2021, in de Bergkerk te Den Haag. Afscheidspreek.

Gemeente van Christus, “de cirkel is rond”.

Ik heb even zitten rekenen: Welgeteld 688 zondagen geleden werd ik in deze kerk tot predikant bevestigd en stond ik hier voor het eerst te preken, wel nog in dat onding van een verrijdbare kansel, met een veel sterker Duits accent en substantieel meer germanismen dan nu. En omdat ik enorm van ronde cirkels houd, staat er vanochtend hetzelfde plaatje voor op uw liturgie en zal het vandaag over hetzelfde verhaal gaan als toen, over de Emmaüsgangers.

Want ook deze twee volgelingen lopen in dit verhaal, als je zo wilt, in een cirkel, ze komen op het einde daar uit, waar ze zijn vertrokken, en tóch is sinds hun vertrek voor hen alles veranderd. Welnu, de Bethelkapel, de Bergkerk en later ook de Maranathakerk zijn voor mij in de afgelopen 688 weken Emmaüs gebleken, waar wellicht niet “alles”, maar toch veel is veranderd, waar ik veel heb geleerd, ontvangen en gegeven, en ik denk (of hoop), dat voor velen van jullie de weg die wij samen zijn gegaan eveneens belangrijk en waardevol was.

688 zondagen geleden vertelde ik dus over die afbeelding op jullie liturgie, die aan de achterzijde van de eerste kerk hangt, die in mijn jeugd jaren in Berlijn voor mij belangrijk werd. Daar staan twee mannen en, in hun midden, de verrezen Christus op, die samen naar Emmaüs, een dorpje elf kilometer buiten Jeruzalem, lopen. Ik koos dat verhaal toen, omdat er, vind ik, geen beter verhaal in het Nieuwe Testament staat om kernachtig samen te vatten, waarom het christendom draait. In Emmaüs voltrok zich die dag namelijk spraakmakende wereldgeschiedenis, in dat verhaal wordt niets minder dan de reden verteld, waarom de beweging van Jezus van Nazareth door zijn einde aan het kruis niet in de kiem werd gesmoord. Waarom sindsdien ontelbare mensen al 2000 jaar lang de weg van het christelijk geloof gaan en waarom er vandaag over bijna de hele wereld verspreid en dus ook hier in Den Haag christelijke kerken staan.

Tallose andere religieuze bewegingen was zo’n succesverhaal toen namelijk geenszins gegund, het door de Romeinse bezetter ook bij Jezus toegepaste beleid werkte normaal gesproken uitstekend. Alleen dankzij enkele historici uit die tijd weten wij dat dat er toen, naast Jezus, velen waren waarover gezegd werd dat zij de Messias waren en die in korte tijd een grote schaar volgelingen verzamelden. Allemaal werden zij gekruisigd en vervolgens vergeten. Alleen hier, bij Jezus, liep het anders en wat over blijft is de cruciale vraag: Waarom eindigden al die anderen religieuze bewegingen in Israël toen voordat ze echt konden beginnen – maar deze niet? Geen historicus en geen wetenschapper kan het antwoord daarop geven. Om dat te weten te komen, moeten wij bij mensen terecht, die het hebben meegemaakt – zoals dus de Emmaüsgangers.

Dat zijn twee mannen, die onverwacht op de donkere bodem van een diepe put zijn beland. Alles hadden zij op één kaart gezet – en overduidelijk verloren: Hun familie, huis, vrienden en werk hadden zij opgegeven – zo zeker waren zij ervan, dat die rondtrekkende leraar door God gezonden was. Drie jaar lang hebben zij zijn wegen, zijn eenvoudige maaltijden, zijn harde, ruwe slaapplekken gedeeld en ieder woord van zijn lippen geplukt. Want zij geloofden, dat zijn woorden de woorden van God waren, dat het Godsrijk nu werkelijk dichtbij was! Zo zeker wisten zij, dat nu eindelijk alles, alles goed zou komen!

En dan eindigt de lange weg aan het kruis. Alle hoop, alle plannen voor niets. Heeft hij ons voor de gek gehouden? Of heeft God ons in de steek gelaten? Als je zoiets meemaakt, dan gaat onder jou een gat open zonder bodem! Maar ze reageren daar heel goed op, ze doen iets wat ook ik in menig gesprek met wanhopige mensen de laatste 688 weken heb geraden. Ze komen in beweging, ze gaan lopen. Als je dat namelijk niet doet, maar blijft zitten waar je bent en je blijft wentelen in je verdriet, in je pijn, dan verandert ook zo snel niets. Ze gaan op pad en heel goed, dat doen ze samen met z’n tweetjes, dan kun je over je sores praten in een setting waar alles wat op je af komt, omdat je loopt, ook op een natuurlijke manier weer achter jou verdwijnt. Bovendien stel je je lopend beter open voor wie of wat op je pad komt. En er is geen plek waar verrassende ontmoetingen waardevoller kunnen zijn dan op de figuurlijk donkere bodem van een diepe put. Die mannen wisten dus toen al veel van wandelpastoraat, waarvoor wij eerst in een pandemie moesten belanden...

Maar natuurlijk is sowieso elke uitwisseling, elk gesprek van waarde als je eenzaam, verdrietig of wanhopig bent, ook al kun je of wil je daarbij geen wandeling maken. Ik heb de afgelopen 688 weken veelvoudig meegemaakt, hoe mensen dan op kunnen bloeien, of tenminste een nieuw perspectief kunnen omarmen of een ander, beter pad in kunnen afslaan. En menigmaal had ik het idee, nadat ik de voordeur had dichtgetrokken en weer op mijn fiets was geklommen, dat ik veel meer over het leven, het geloof, over de kerk in Nederland of zelfs over God had geleerd tijdens deze ontmoeting dan ik aan mijn tegenover heb kunnen geven. Uit de grond van mijn hart, daarom: hartelijk dank voor zoveel open deuren en harten, voor zoveel inspirerende le-

vensverhalen en anekdotes, voor ontelbare grote en rijk gevulde inspiratiebronnen die jullie voor mij hebben opgedaan en die ik hier vandaan in mijn hart en hoofd meeneem, de toekomst in.

Maar dan gebeurt ineens iets onverwachts, op de weg naar Emmaüs, die deze twee vrienden samen lopen. Plotseling loopt daar iemand met hen mee op hun weg. En diegene doet iets, waar zij helemaal niet aan kunnen denken. Voor hen bestonden op dat moment maar twee oppermachtige gedachten: De rouw van “Waarom moest Jezus sterven?” En de zorg van “hoe in hemelsnaam kan ik nu verder?” Maar hij, die daar met hen meeliep, heeft wat gebeurd was niet teniet gedaan, hun rouw niet weg genomen. En hij heeft zich ook niet met hun toekomst bemoeid of hun zorg weggepraat. In plaats daarvan is hij de hele, zware weg met hen mee gegaan. Hij heeft geluisterd naar alles wat op hun harten drukte. En hij heeft antwoord gegeven op hun pijn door met behulp van de Bijbel dat wat gebeurd was in een nieuw licht te zetten. En dat al, beseften ze later, deed hun met donkere, zware pijn gevulde harten weer opvlammen van kracht en enthousiasme. Hier al begon hun ommekeer terug naar het licht, naar daadkracht en in het verlengde daarvan naar de beweging en de kerk van het christendom!

En zeker, dat zo’n heropleving zo snel, binnen een enkele wandeling gebeurt, dat is wel heel bijzonder. Maar dat in ons leven iets gebeurd, een ontmoeting, een gesprek, een cadeauachtige verwondering, waardoor wij anders en lichter terugkijken op een pijnvolle periode of een vreselijk gebeurtenis eerder, dat kennen wij. Soms kunnen wij later zelfs in iets waartegen wij ons eerst hevig verzetten, een noodzakelijke en leerzame omweg naar een waardevol doel zien. Of kunnen wij ineens toch dankbaar voor een verandering zijn, waar wij eerst hoogst kritisch over waren of zelfs tegen streden. Bij het laatste moet ik aan de pijn denken die velen heel begrijpelijk hadden toen de Bethelkapel aan de eredienst onttrokken moest worden. En hoe velen daar nu toch dankbaar op terugkijken, omdat op die plek al zo lang weer zo veel moois en waardevols gebeurt.

Voor die Emmaüsgangers was vooral belangrijk dat deze onverwachte weggenoot hen begeleid heeft, met hen mee is gegaan, de hele dag lang, door dit hele, diepe dal heen. Weliswaar snapten zij toen nog niet wie het was, die daar naast hen liep. Pas later, toen hij het brood brak net als drie dagen eerder bij het avondmaal, werd dit voor hen duidelijk. Ineens realiseerden ze zich, dat God hen op die zware weg die zij moesten gaan heeft opgevangen na wat hen was overkomen. En dát verandert alles! Hun harten gingen ervan branden, vandaag zouden wij zeggen, het voelde als een warm bad, deze onverwachte gemeenschap, deze overweldigende steun die zij onderweg mochten ontvangen. Daarbij kan ik dan zelf aan niets anders dan aan de nasleep van mijn hersenbloeding denken en aan de hartverwarmende, prachtige steun die wij als gezin in die maanden mochten ontvangen, elke dag weer handenvol kaarten, ik heb nog steeds een hele volle doos thuis staan, jullie medeleven tijdens die zware maanden ontroert mij nu nog, als ik eraan terugdenk.

In het kleine lichtte daar namelijk op, waartoe wij als christenen zijn geroepen: Tot naastenliefde en barmhartigheid, om naar kwetsbaren om te zien, om mensen in hulpeloze situaties te helpen en om in schrijnende, onrechtvaardige omstandigheden voor hen op te komen die zelf geen eigen stem of positie hebben om dat te doen. Ja, waar wij onrecht zien, daar hebben wij een verantwoordelijkheid om daaraan iets te doen. En daarom ben ik ook enorm dankbaar, dat ons als kerkelijk Den Haag en als kerkgemeente de kans werd gegeven om dit met het kerkasiel ook in het grote aan heel de wereld te laten zien, onvergetelijk zijn voor mij al die telefoontjes en mailtjes met de strekking, dat mensen daardoor ineens weer te weten kwamen waarvoor er eigenlijk een kerk is! Het verrast mij niet dat ik, hoe treurig de aanleiding voor deze actie toen ook was, nog steeds gemeenteleden hoor terugverlangen naar deze bijzondere maanden in Bethel.

Zoveel uitstralingskracht kunnen simpele barmhartigheid en het opvangen van mensen in nood hebben, dat zie je aan het kerkasiel, maar ook aan deze wandeltocht naar Emmaüs, waar het eerste zaadje werd geplant voor een beweging die 2000 jaar later nog steeds doorgaat en die drijft op het eenvoudige, maar geschiedenis makende inzicht van de Emmaüsgangers: Net zoals een trouwe, onvermoeibare weggenoot blijft God met ons meegaan. Op alle wegen, of zij nu de goede of de verkeerde kant op gaan en ook al zijn het vluchtwegen weg van de plek waar wij eigenlijk moeten zijn. God gaat met ons mee. Door de zonnige, lichte dagen en door alle donkere en diepe putten. Door het diepe water en het hete vuur net als over de bergtoppen van geluk en succes. Op dagen van kracht en zelfvertrouwen net als in tijden van zwakheid, onzekerheid en twijfel. En, aan het einde van onze dagen gaat zij ook met ons mee door de dood heen.

En dat blijft hij ook dragend en steunend doen, als een cirkel gesloten wordt en zo’n tijdelijke weggenoot als een predikant na 688 weken een afslag pakt om met een andere groep verder te gaan. Dat jullie dit nooit vergeten en dat jullie volop uit dit vertrouwen kunnen leven, dat wens ik jullie van harte toe!

Amen.